

gaia

*Innovative Solutions
for Sustainability*

Monimuotoisuuden tutkimusohjelman MOSSE vaikuttavuus- arviointi

-

Sektoritutkimusohjelmat välineenä tutkimuksen ja politiikan vuorovaikutuksessa

Suomen kestävän kehityksen toimikunnan kokous 7.10.2009

TkT Mari Hjelt, Gaia Consulting Oy (www.gaia.fi)

Esityksen sisältö

1. MOSSE –ohjelma ja arviointi
2. Arviot MOSSE –ohjelmasta
3. Monimuotoisuustutkimuksen kehittäminen tulevaisuudessa
4. Sektoritutkimusohjelmat välineenä tutkimuksen ja politiikanteon vuorovaikutuksessa

gaia

*Innovative Solutions
for Sustainability*

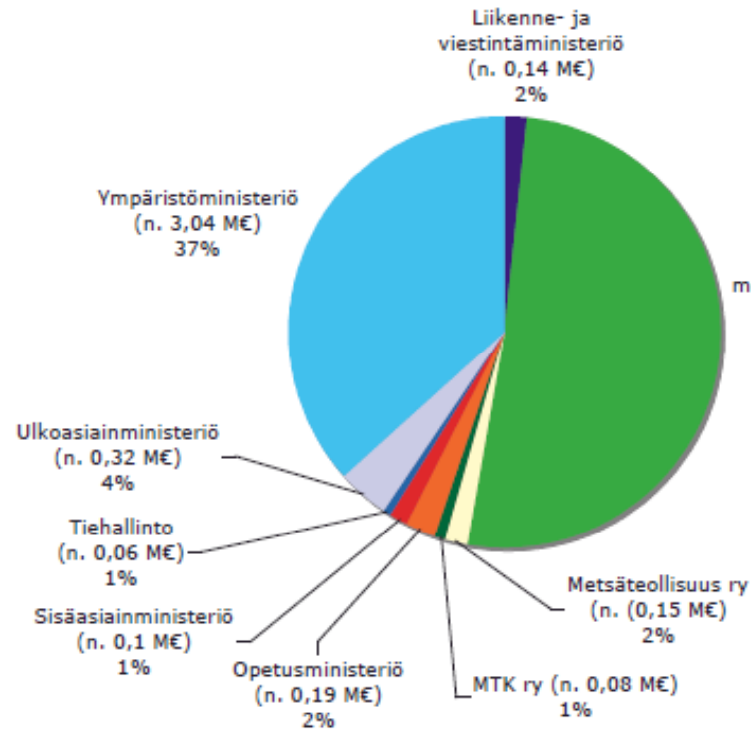
1. MOSSE –ohjelma ja arviointi

MOSSE -ohjelma (2003 – 2007)

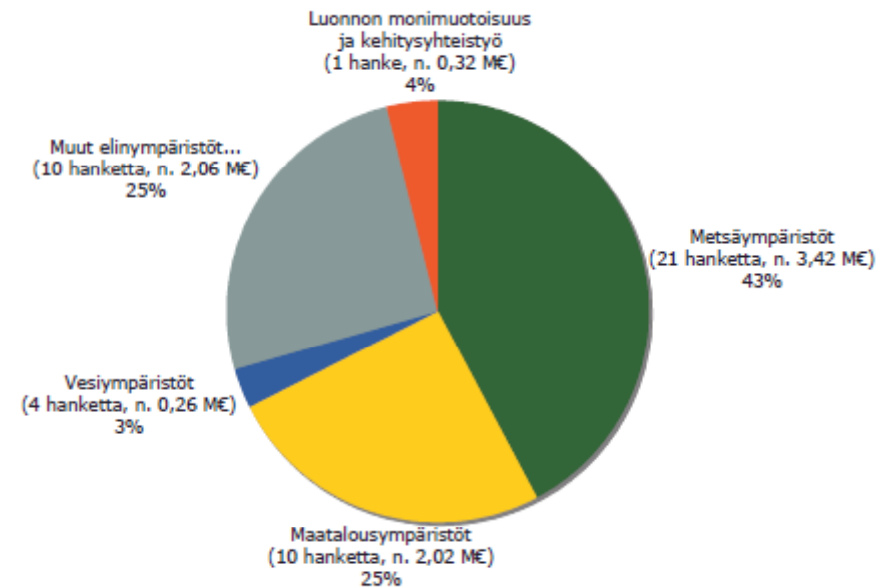
Tavoitteet:

- Tuottaa uutta ja sovellettavissa olevaa tutkimustietoa
- Kehittää luonnon monimuotoisuuden seurantaa.
- Vuorovaikutuksen ja yhteistyön lisääminen eri tutkimusorganisaatioiden välillä ja tiedon tuottajien ja käyttäjien välillä.

Rahoitusrakenne:

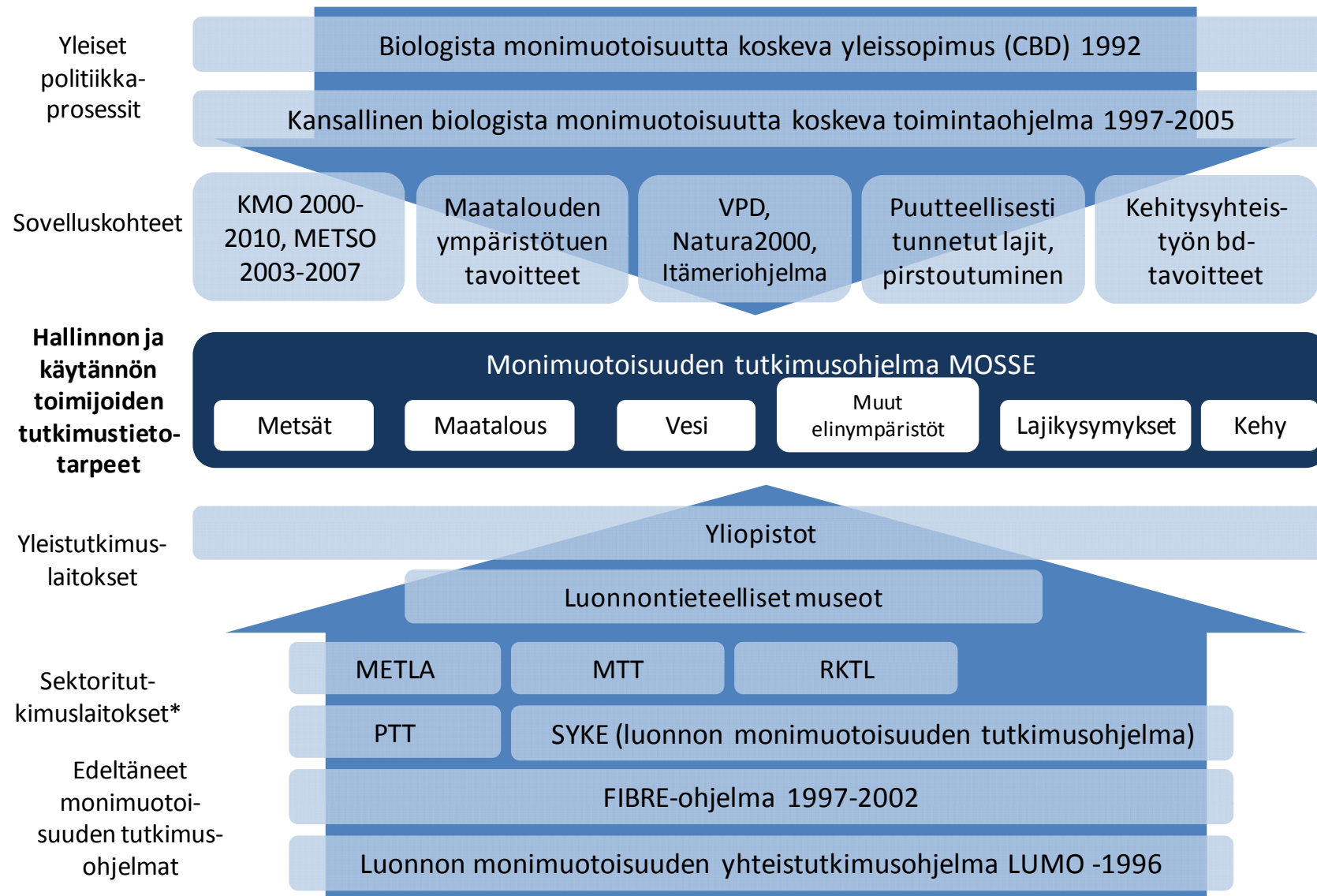

Hankkeet ja aihealueet:

Tarkemmat tiedot ohjelmasta: Maa- ja metsätalousministeriö ja ympäristöministeriö (2008), MOSSE Monimuotoisuuden tutkimusohjelma 2003–2006. Loppuraportti ja itsearviointi (2008)

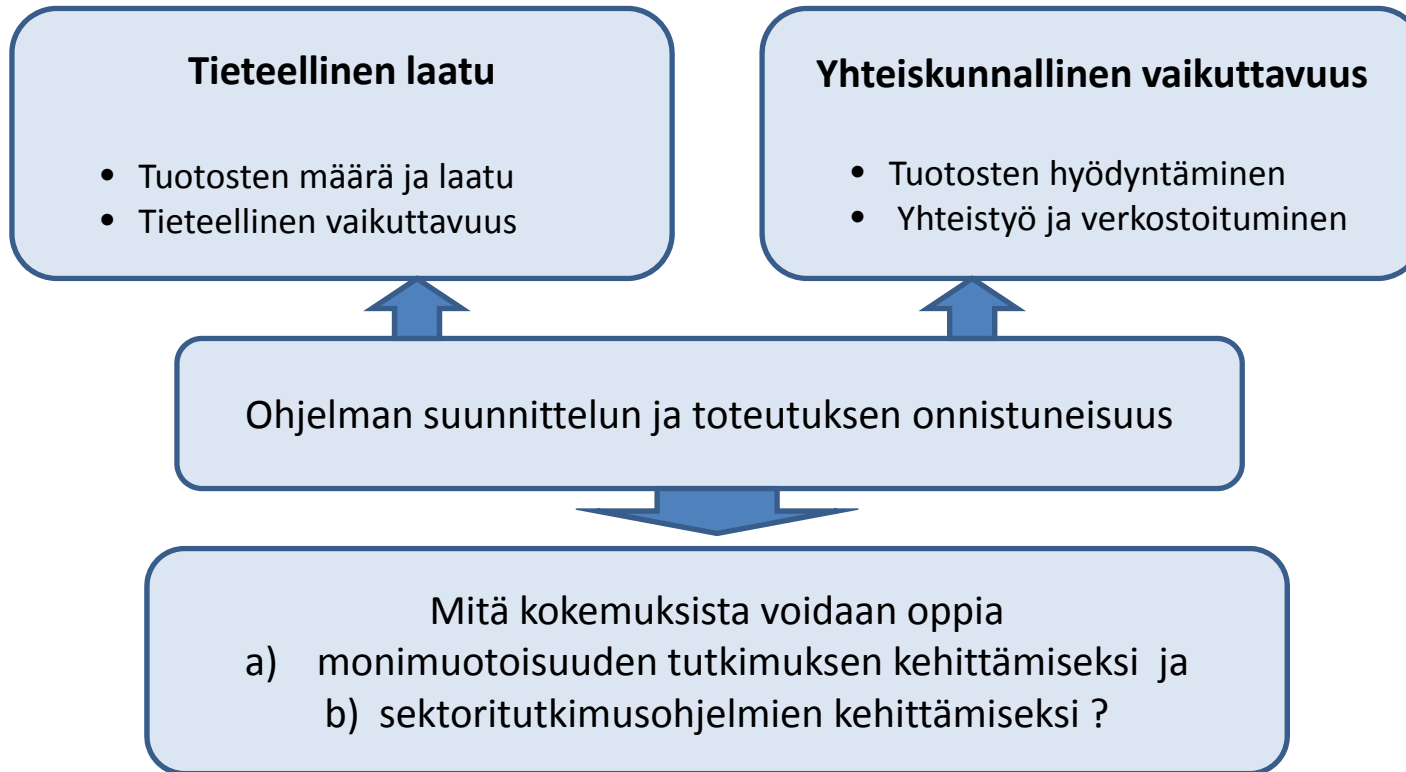

* Tässä esitetty sektorijako ei huomioi laitosten koko tutkimustoimintaa, vaan pyrkii esittämään MOSSEn kannalta kiinnostavimman tutkimusnäkökulman

MOSSE-ohjelman vaikuttavuusarviointi

- Arvioinnin toteutus Gaia Consulting Oy ja tieteellisen laadun arvioijat (professori Jukka Salo ja MMT Irina Herzon) tammi-toukokuussa 2009
- Arvioinnin tiedonkeruun perustana kirjallinen aineisto, haastattelut, hyödyntäjille suunnattu kysely ja keskustelutilaisuus
- Arviointiraportti julkaistaan MMM julkaisusarjassa (painossa)

gaia

*Innovative Solutions
for Sustainability*

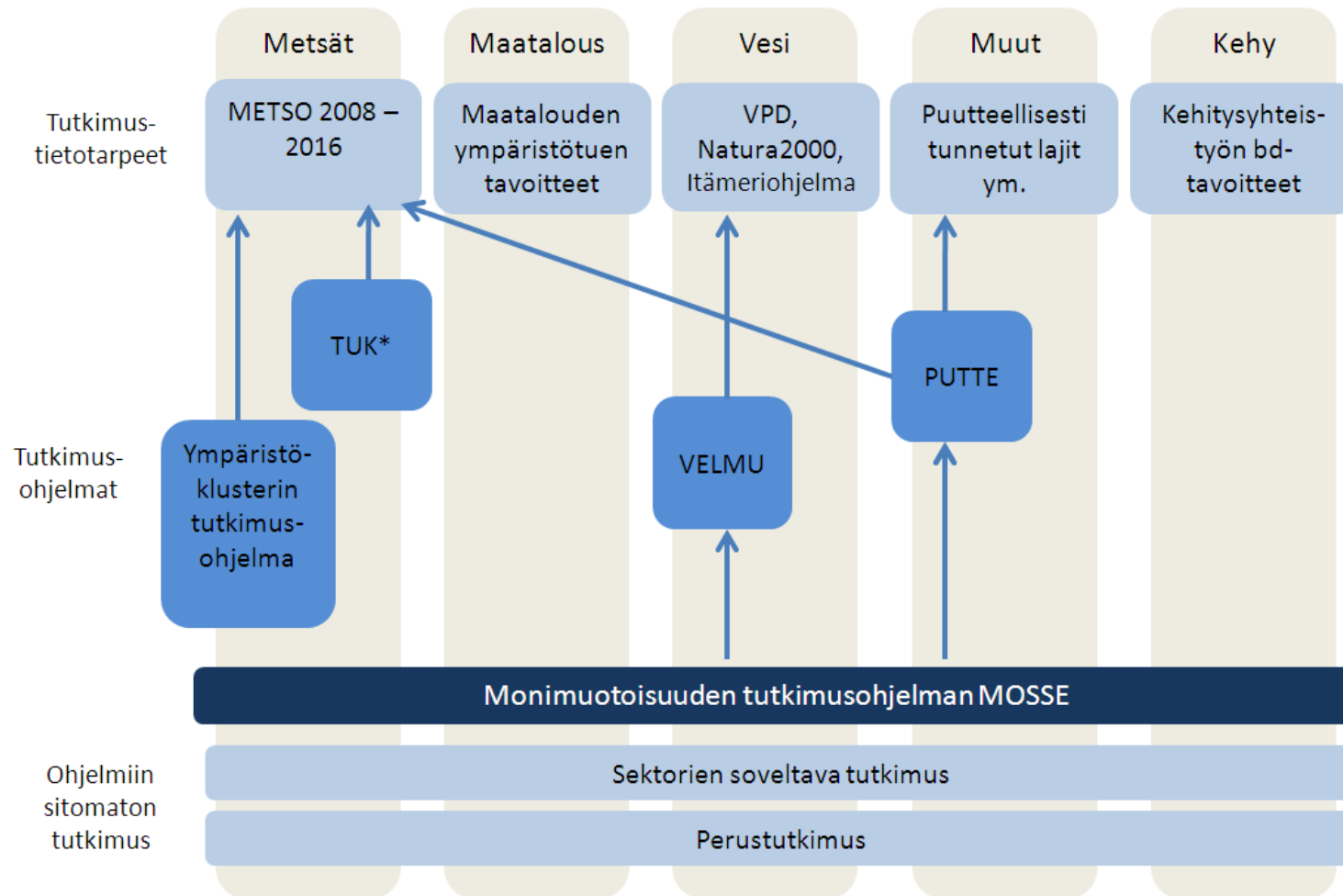
2. Arviot MOSSE-ohjelmasta

”MOSSE-ohjelma on ollut erittäin hyvä esimerkki hallinnonalojen rajat ylittävästä tutkimustoiminnasta, jolla on vahva politiikkarelevanssi ja joka on ollut alusta pitäen vahvasti asiakaslähtöinen. Tällaisten merkitystä on viime aikoina korostettu esim. sektoritutkimuksen uudistamisessa.”

Kyselyn avovastaus MOSSE-ohjelman yleisestä vaikutuksesta

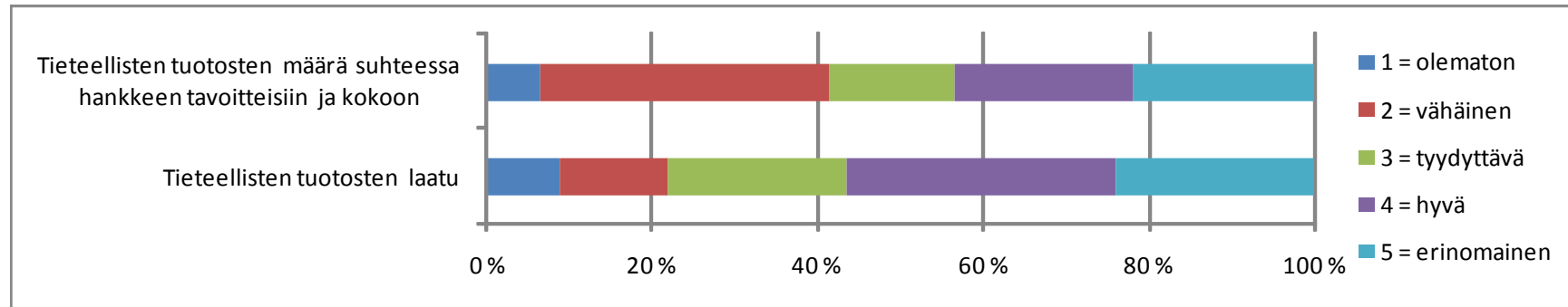
Esimerkkejä tuotetun tiedon käytön kohteista

* Metsäntutkimuslaitoksen Metsien monimuotoisuuden turvaamisen keinot ja yhteiskunnalliset vaikutukset -ohjelma

MOSSE-ohjelman tieteelliset tuotokset kokonaisuutena vastaavat määrällisesti akateemista tutkimusohjelmaa

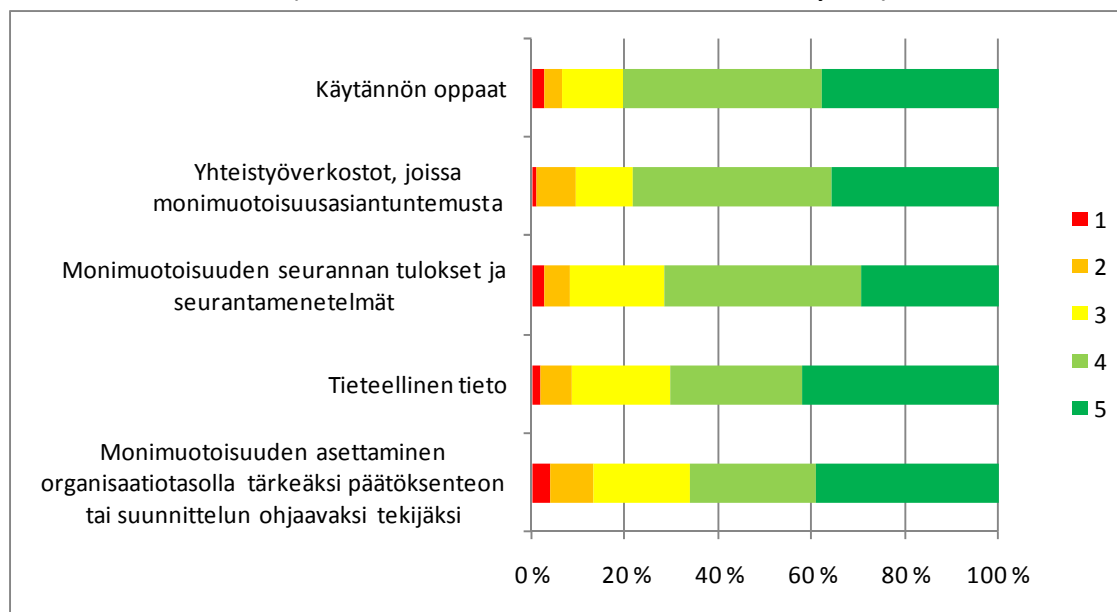
- Tieteellinen laatu ei ollut hankkeiden ensisijainen valintakriteeri => silti yli 55% hankkeista tuotosten tieteellinen laatu hyvä tai erinomainen (arviointipaneelin arvio).
- Hankekohtainen variaatio on iso: tieteelliset julkaisut keskittyivät osalle hankkeita ja osa hankkeista tuotti vain vähän tai ei ollenkaan tieteellisiä tuotoksia.
- Metsäympäristö-hankkeet olivat keskimäärin erittäin korkealaatuisia.
- Ohjelma käynnisti merkittävää uutta yhteistyötä ja erityisesti tieteellistä menetelmäyhteistyötä (yhteiset koealat ja menetelmien yhdenmukaistaminen).
- MOSSE-ohjelman tieteellinen vaikutus suomalaisen monimuotoisuustutkimuksen edistäjänä on selkeä.
- **Edellytys hyvälle tulokselle oli hyvä tutkijoiden ja loppukäyttäjien yhteistyö.**

Luonnon monimuotoisuuden merkitys on kasvanut ja sen edistämiseksi tarvitaan käytännön ohjeistusta

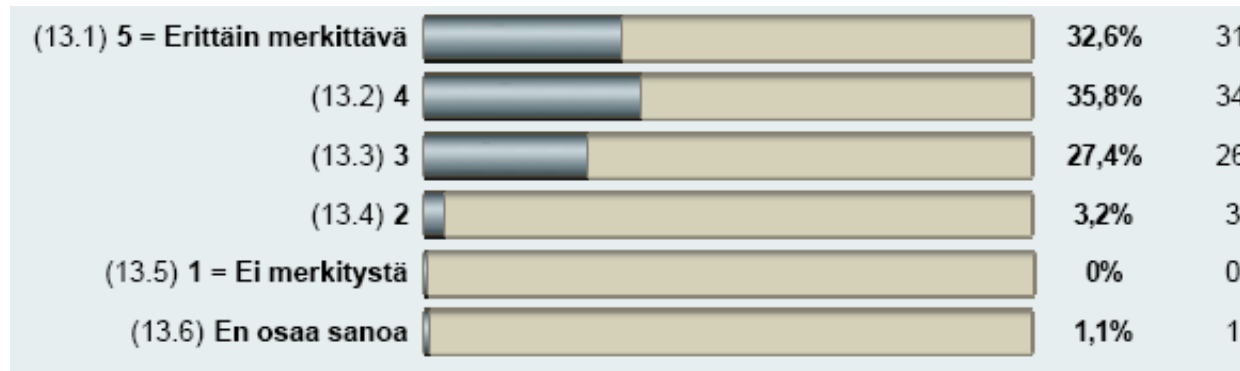
- Lähes 74 % vastaajista totesi monimuotoisuuskysymysten merkityksen kasvaneen toimintakentällään tai työtehtävissään 2000-luvulla
- Monimuotoisuuden edistämiseksi tarvitaan tulosten hyödyntäjien mielestä erityisesti käytännön oppaita ja yhteistyötä

Vastaajien arviot eri tekijöiden merkityksestä monimuotoisuuden edistämässä käytännön työssä (5=erittäin merkittävä, 1=ei merkitystä)

MOSSE-ohjelman tuottama tieto luonnon monimuotoisuuden edistämisessä ollut merkittävää

Kyselyn vastaajien arvio tuotetun tiedon merkityksestä omassa työssä

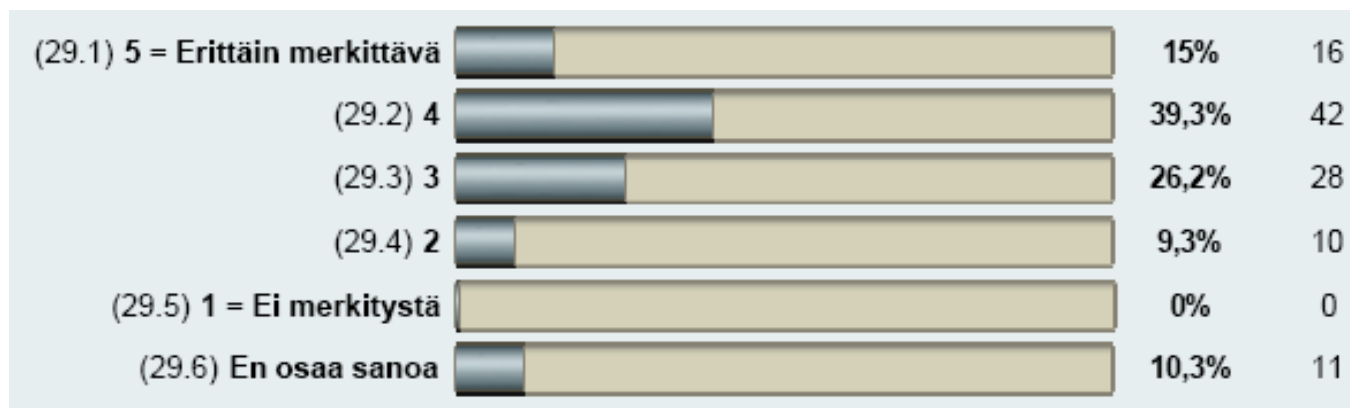

- Monimuotoisuuden yleistieto on lisääntynyt ja tutkimustiedon saatavuus on parantunut – erityisesti korostunut metsien monimuotoisuuden tiedon lisääntyminen.
- Ohjelman tuottama tieto merkittävää yleistä tausta-aineistoa hallinnollisten asioiden käsittelyyn, tutkimuksen painopisteiden valintaan sekä strategioiden, linjausten ja säädösten valmisteluun.
- Esimerkkejä kohteista, joissa ohjelman tuottamaa tietoa on hyödynnetty: luonnonhoitohankkeiden suunnittelu ja toteuttaminen, ympäristötukikohteiden valinta, maankäytön suunnittelu, aluekäytön hankkeet ja suunnittelu sekä kansallisten vesistöjen tilanarviointi.

Yleisesti MOSSE arvioitiin merkittäväksi luonnon monimuotoisuutta Suomessa edistäneeksi ohjelmaksi

MOSSE-ohjelman vaikutus yleisesti luonnon monimuotoisuuskysymysten käsittelyyn ja arvostukseen Suomessa

- Erityisesti ohjelmalla oli vaikutusta monimuotoisuuden kysymysten tunnettuuden lisääntymiseen, tutkijoiden yhteistyöhön ja tiedon yhteiskäyttöön, luonnonvarojen käytön suunnitteluun sekä tieteellisen tiedon soveltamiseen käytäntöön.
- Osa vastaajista arvioi, että suurelle yleisölle MOSSE-ohjelma jäi osittain tuntemattomaksi, vaikka muuten korostettiin yleisen tietoisuuden nousua.
- Erillisesti mainittiin positiivisesti PUTTE-ohjelma ja sen merkitys (MOSSEn rinnalla)
- Moni kaipasi FIBRE- ja MOSSE-ohjelmille jatkoa ja monimuotoisuustutkimukselle koordinaatiota.

gaia

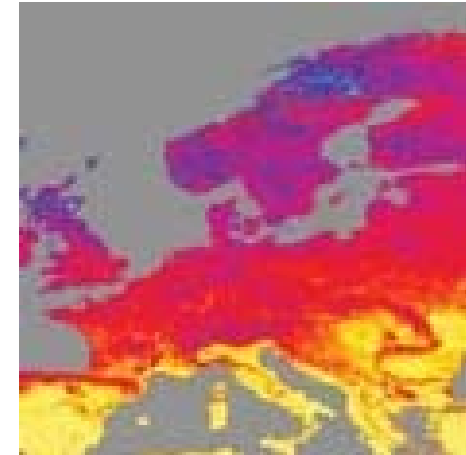
*Innovative Solutions
for Sustainability*

3. Monimuotoisuustutkimuksen kehittäminen tulevaisuudessa

Arvioinnin suosituksia monimuotoisuuden tutkimuksen kehittämiseksi (1/2)

- Luonnon monimuotoisuuskysymysten painoarvo pysyy merkittävänä tulevaisuudessa.
- Luonnon monimuotoisuus on kansainvälisesti poliittisesti tärkeä aihe, jonka tutkimus on käytännössä kuitenkin vahvasti kansallista.
- Luonnon monimuotoisuuteen liittyvä päätöksenteko vaatii tuekseen tieteellistä tutkimusta.
 - Päätöksentekoa tukevan tiedon tuottamisessa tieteellinen laatu on oltava kriteerinä tutkimushankkeiden valinnassa.
 - Tiedon hyödyntäjien ja tuottajien tiiviillä yhteistyöllä hankkeiden suunnittelussa ja ohjauksessa varmistetaan tuotetun tiedon hyödyllisyys.
 - Monipuolisten tutkimusohjelmien tieteellinen laadukkuus tulee olemaan yhä useammin tulosten hyödynnettävyyden edellytys. Hankevalintaan on sisällytettävä tarkoituksenmukaiset mekanismit laadun varmistamiseksi.

=> **Monimuotoisuuden tutkimukseen tulee jatkossa panostaa kansallisesti ja sitä on koordinoitava poikkiallisesti.**

Arvioinnin suosituksia monimuotoisuuden tutkimuksen kehittämiseksi (2/2)

- Monimuotoisuuden päätöksentekoa ohjaavat politiikkaprosessit ovat kansainvälisiä ja huippututkimuksen edellytyksenä on kansainvälisyys.
- Monimuotoisuuden tutkimusohjelmissa tulisi olla selkeä kansainvälisyysuunnitelma.
- MOSSEn aikana syntyneitä yhteistyösuhteita on vaalittava ja hyödynnettävä jatkossa. Koordinaatioon on varattava riittävät resurssit.
- Käytännön ohjeet ja oppaat ovat tärkeitä monimuotoisuuden tutkimustiedon loppukäyttäjille. Käytännön vaikuttavuutta tavoitteleviin tutkimushankkeisiin tulisi yhdistää viestintäpaketti.

=> **Hyödyntämisen takaamiseksi tutkimuksen ohjelmalliseen koordinaatioon on varattava riittävät resurssit ja hankkeiden suunnitelmiin on räätälöitävä resursseja ja asetettava vaatimuksia oppaiden, koulutuksen ja viestinnän toteuttamiseksi.**

gaia

*Innovative Solutions
for Sustainability*

4. Sektoritutkimusohjelmat välineenä tutkimuksen ja politiikanteon vuorovaikutuksessa

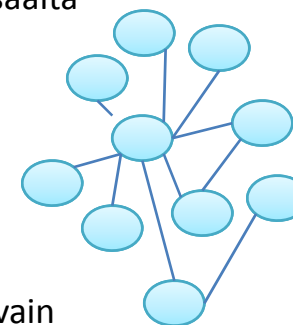
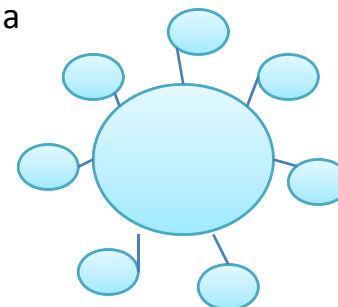
Sektoritutkimusohjelmat

- Tutkimusohjelma on **ajallisesti rajattu** erillisistä **tutkimushankkeista muodostuva kokonaisuus**, jolle on asetettu **selkeitä ohjelmakokonaisuuden tavoitteita**
- Ohjelman tulisi olla enemmän kuin osiensa (hankkeiden) summa = **ohjelmallisuuden lisäarvo**
- Sektoritutkimusohjelmalla tarkoitetaan tässä yhden tai useamman ministeriön hallinnonalan rahoittamaa ja/tai ohjaamaa tutkimusohjelmaa

Sektoritutkimusohjelmien vaihtoehtoisia rakenteita

- “Megaohjelmat” – Tiukasti koordinoitut yhteiset (“common pot”) isot tutkimusohjelmat
 - Iso koko tuo enemmän näkyvyyttä ja hyvästä näkyvyydestä on lisäarvoa kotimaassa ja ulkomailla (poliittinen painoarvo)
 - Paremmat mahdollisuudet keskittää rahoitusta isompiin hankkeisiin
 - Usein sopivampi, jos tieteellisen laadun tavoite korkealla
 - Hajanainen kenttä (sekä tutkimus että politiikka) saadaan yhtenäistettyä
 - Helposti liian jäykkä ja on raskas luoda yhteisiä rahoituskäytäntöjä
 - Poliittiset prosessit saattavat hidastaa ja vaikeuttaa käytännön työtä, kun ei saada tehtyä päätöksiä siitä kuka johtaa ja tekee päätökset
 - Hitaammin ja heikommin välittömiin käytännön tietotarpeisiin reagoiva
- “Ohjelmaekosysteemit” – Useiden pienempien ohjelmien yhteenliittymät
 - Ohjelmakokonaisuus on joustava, ei vaadi raskasta koordinaatorakennetta, mutta ei toisaalta toimi ilman hyvää koordinaatiota tai eri tahojen hyvää yhteistyötä
 - Rahoitusmekanismit kunkin ministeriön omat, jolloin ei tarvita käytäntöjen muuttamista
 - Vastaa nopeammin välittömiin käytännön tietotarpeisiin
 - Epäyhtenevät käytännöt voivat olla tehottomia tai uudistumista tukeva rikkaus
 - Tunnettuus heikompi
 - Riskinä poikkihallinnollisen yhteistyön heikkeneminen, kun kukin hallinnonala keskittyy vain omaan osaansa ja synergiaedut jäävät huomioimatta.

Suosituksset sektoritutkimusohjelmatoiminnalle MOSSE-ohjelman kokemusten perusteella (1/2)

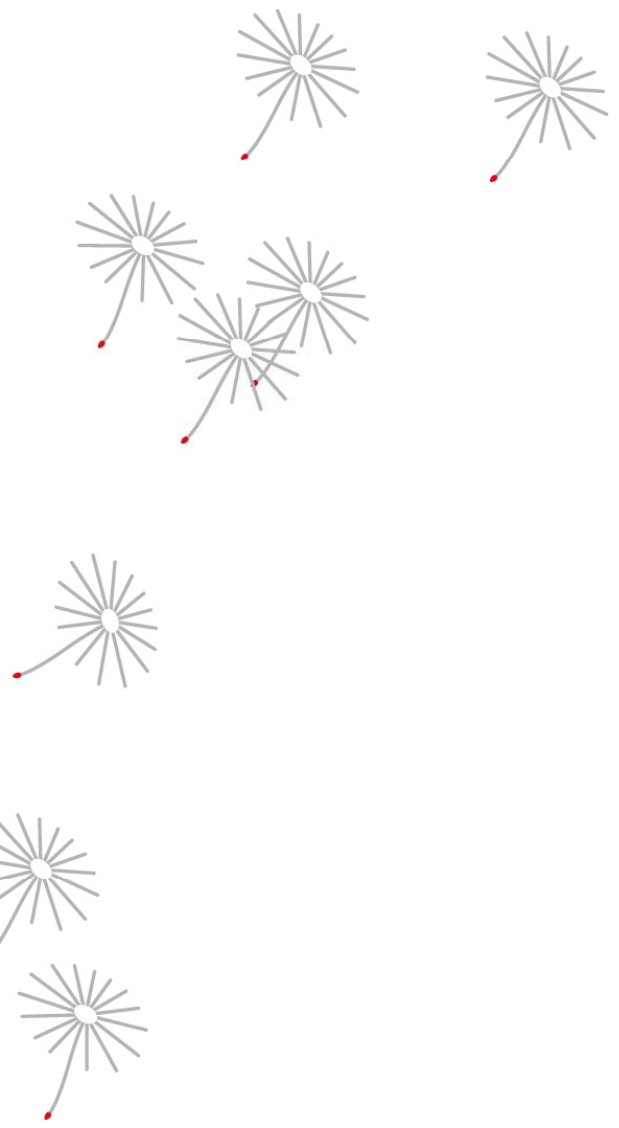
- Ohjelmallisuudella on lisäarvoa sektoritutkimuksessa erityisesti **vahvistaen verkostoja**
 - 1) tutkijoiden kesken,
 - 2) poikkiallisesti ja
 - 3) tutkijoiden ja hyödyntäjien välillä.
- Verkostot syntyvät hitaasti ja niiden hyödyt syntyvät pitkällä aikajänteellä, mutta ne ovat pysyviä rakenteita.
- Uusien verkostojen syntymisen tukemiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota ohjelmien alkuvaiheessa ja otettava hyödyntäjät mukaan hankesuunnitteluun.

Suosituksset sektoritutkimusohjelmatoiminnalle MOSSE-ohjelman kokemusten perusteella (2/2)

- Ohjelmat ovat ajallisesti rajattuja, mutta ne on asemoitava **osaksi pitkän aikajänteen** jatkumoa, joka huomioi myös poliittisten prosessien aikajänteet.
- Suunnitteluvaiheessa on oltava selkeä **tarvekartoitus**, johon ohjelman painopiste- ja hankevalinnat on perustettava.
- Ohjelman loppuvaiheessa on varmistettava riittävät resurssit ohjelman tuottaman **lisähyödyn irtiottoon** ja ohjelmaväsymyksen karistamiseen.
- Sektoritutkimusohjelmat sirpaloituvat helposti liian hajanaisiksi ”ohjelmaekosysteemeiksi” => sekä **ohjelmien sisäiselle** sekä erityisesti **ohjelmien väliselle koordinaatiotyölle** on varattava nykyistä enemmän resursseja ja kasvatettava osaamista.

Kiitos!

Gaia Consulting

Innovative Solutions for Sustainability

Helsinki – Head Office

Bulevardi 6 A,

FIN-00120 HELSINKI

Tel: +358 9 6866 620

Fax: +358 9 6866 6210

www.gaia.fi

info@gaia.fi

firstname.surname@gaia.fi

Kouvola

Vartiote 5

FIN-45100 KOUVOLA

Turku

Lemminkäisenkatu 14-18 C

FIN-20520 TURKU

Geneva

Chemin des Coulevres 8 B

CH-1295 TANNAY

Chengdu

EU Project

Incubation centre

